

Tillsynsprojekt Akupunktur 2011

Rapport nr: 11

En rapport från Miljökontoret, Örebro kommun

Rapport nr 11

Kontaktuppgifter

Miljökontoret, Örebro kommun

Jessica Nilsson

019-21 14 16

Box 33200, 701 35 Örebro

miljokontoret@orebro.se

www.orebro.se

Beslutad av Miljönämnden, den 18 november 2011

Diarienummer 2011-91

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Bakgrund	5
Genomförande	5
Resultat	6
Allmänt	6
Egenkontroll	6
Lokalen	7
Ventilation	7
Hygienrutiner	7
Smittrening	7
Städning	7
Avfall	8
Slutsats	8

Sammanfattning

Miljökontoret har, i ett tillsynsprojekt, under 2011 inspekterat samtliga kända akupunkturverksamheter i kommunen. Projektet omfattade totalt 31 akupunkturverksamheter, varav nio stycken inspekterades. Resterande 22 har antingen upphört eller är legitimerade enligt fjärde kapitlet i patientsäkerhetslagen (2010:659) vilket betyder att Miljönämnden inte har tillsynsansvar för verksamheterna. Målet med tillsynen var att kontrollera att samtliga verksamheter bedrivs på ett sätt så att risk för att olägenhet för människors hälsa inte uppkommer.

Hygienlokaler är enligt 38 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899) anmälningspliktiga. Miljönämnden har tillsynsansvar över dessa verksamheter. Bland dessa anmälningspliktiga hygienlokaler ingår bland annat lokaler för akupunktur.

Resultatet av projektet visar att åtta av nio verksamheter vid besöket fick någon form av anmärkning. Hos flera av verksamheterna var bristerna endast av mindre karaktär och bedömdes därmed inte kräva någon uppföljning, varför inga åtgärdskrav ställdes. Krav på åtgärder ställdes i inspektionsprotokollen eller besluten om att godta anmälan.

Hos fem av de nio inspekterade verksamheterna saknades delvis eller helt ett skriftligt egenkontrollprogram. Kunskapen om egenkontroll bedöms ändå som god eftersom i de flesta fall endast finns en verksamhetsutövare.

Det fanns en del mindre brister gällande bortforslingen av stickande och skärande avfall samt uppgifter om senast utförd OVK (Obligatorisk ventilationskontroll).

Bakgrund

I Örebro kommun finns ett stort antal lokaler för hygienisk behandling, sk. hygienlokaler. Enligt 38 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd punkt 3 omfattas vissa typer av hygienlokaler av anmälningsplikt. Anmälningsplikten gäller för de verksamheter som yrkesmässigt erbjuder allmänheten hygienisk behandling där skärande eller stickande verktyg används, som kan innebära risk för blodsmitta. Exempel på sådana verksamheter är akupunktur, fotvård, tatuering och piercing. Enligt förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken har Miljönämnden tillsynsansvar över dessa verksamheter.

I detta tillsynsprojekt har Miljökontoret valt att besöka samtliga akupunkturlokaler, där verksamhetsutövaren inte är legitimerad enligt fjärde kapitlet i patientsäkerhetslagen (2010:659).

Syftet med projektet var att bedriva tillsyn över akupunktörer i kommunen och verka för att verksamheterna drivs så att risk för att olägenhet för människors hälsa ej uppkommer. Särskilt viktigt är den hygieniska standarden, rengöringen av instrumenten, hanteringen av avfall och att ett skriftligt egenkontrollprogram finns och efterlevs. Lokalen ska vara särskilt inrättad för sitt ändamål, ha en tillfredsställande ventilation, städas regelbundet och i övrigt skötas och underhållas på lämpligt sätt. I tillsynen ingår information om bl. a miljölagstiftningen i allmänhet, med betoning på verksamhetsutövares egenkontroll och hantering av farligt avfall. Målet är att samtliga anläggningar ska ha en hälsosam miljö utan risk för att olägenhet för besökande kan uppkomma.

Genomförande

Projektet inleddes med en genomgång av de register som finns i ECOS samt Gula Sidorna m.m., för att ta fram de verksamheter som omfattas av projektet. Ett utskicksbrev med information om tillsynsprojektet skickades till samtliga verksamheter. Ett särskilt brev skickades till de verksamheter som sedan tidigare inte var anmälda till Miljökontoret.

Ett introduktionsmöte med berörda handläggare hölls, bland annat med genomgång av avfallshantering samt den checklista som användes under projektet.

Tillsynsbesöken genomfördes av Jessica Nilsson, Rebecka Bogren och Lisa Pettersson.

Totalt ingick 31 akupunkturverksamheter i projektet, nio av dessa besöktes. Resterande 22 har antingen upphört eller är legitimerade enligt fjärde kapitlet i patientsäkerhetslagen (2010:659) och då har inte Miljönämnden tillsynsansvar för verksamheterna.

Tre av de besökta verksamheterna var ej anmälda sedan tidigare till Miljökontoret varför dessa fick göra en anmälan i efterhand och en fast anmälningsavgift på 3000 kr togs ut.

Efter tillsynsbesöken skickades inspektionsprotokoll ut till verksamhetsutövaren där de brister som upptäckts påpekades.

För besöken och övrig handläggning har en timavgift på 750 kr/tim tagits ut.

Resultat

Allmänt

Åtta av nio verksamheter fick vid besöket någon form av anmärkning. Det rörde sig endast om mindre brister och endast sex av nio fick åtgärder som krävde mindre uppföljning.

Samtliga brister meddelades i inspektionsprotokollen respektive besluten om att godta deras anmälan.

De flesta brister har åtgärdats men ett fåtal har några åtgärder kvar som ska följas upp. Uppföljningen ligger dock utanför projektet.

Egenkontroll

Fem av de nio verksamheterna saknade eller hade bristfälliga skriftliga rutiner, d.v.s. egenkontrollprogram. Vid inspektionen diskuterades egenkontrollen. I inspektionsprotokoll eller beslut om anmälan fick verksamheterna som saknade egenkontroll krav på att upprätta ett sådant.

Alla som arbetar med hygienisk behandling ska veta vilka effekter verksamheten kan ha på kunderna och miljön. Enligt Miljöbalken ska varje verksamhetsutövare bedriva egenkontroll. Att arbeta med egenkontroll innebär en kvalitetssäkring gentemot både kunder och Miljönämnden, som är tillsynsmyndighet.

Lokalen

Sex lokaler saknade handtvättfat i behandlingsrummet eller något av behandlingsrummen, vilket har bedömts vara en godtagbar lösning eftersom det fanns handtvättfat i nära anslutning till behandlingsrummen.

Ventilation

Fyra verksamheter saknade uppsatt anslag om OVK (Obligatorisk Ventilationskontroll). OVK-anslag ska finnas uppsatt synligt i trapphuset som bevis på att ventilationssystemet har kontrollerats enligt gällande krav. För detta ansvarar fastighetsägaren. Verksamhetsutövarna uppmanades därför ta kontakt med sin fastighetsägare för att få ett anslag från OVK.

Hygienrutiner

Generellt bedömdes verksamheterna ha mycket goda rutiner för hygien.

När det gäller handhygien vid behandling är det viktigt att verksamhetsutövaren tvättar händerna med flytande tvål och vatten, spritar händerna och låter dem lufttorka. Som tidigare nämnts saknade sex verksamheter tillgång till handfat i behandlingsrum, men att det finns i nära anslutning. Samtliga verksamheter har handsprit tillgängligt vid varje behandlingsplats.

Smittrening

Eftersom akupunkturbehandling innebär att hud penetreras krävs att de verktyg som används för detta är sterila för att minimera risk för blodsmitta. Det är viktigt att även övriga instrument som används noggrant rengörs för att undvika smittspridning.

Eftersom samtliga verksamheter använder sig av sterila engångsnålar har inget krav på separat smittrening utrymme ställts. Ett par av verksamheterna använder sig av koppar vid behandling, dessa diskas och desinficeras, vilket bedöms som godtagbart eftersom de inte penetrerar huden.

Städning

Samtliga verksamheter hade tillgång till städutrymme. I flera av verksamheterna används toaletten som utslagsvask, vilket bedöms som godtagbart. Samtliga verksamhetsutövare hade god kunskap och goda rutiner för rengöring och städning av lokalen. Lokalerna och inredningen var överlag lätta att rengöra. Städning av lokalerna sker mestadels varje dag alternativt de dagar verksamhet bedrivs.

En bra hygien i lokalen är en förutsättning för begränsning av smittrisker. Lokalen och inredningen ska vara lätta att rengöra och utslagsvask och

städutrymme bör finnas. Städning ska göras regelbundet och skriftliga rutiner finnas.

Avfall

Vid akupunkturverksamheter uppkommer skärande/stickande avfall i form av engångsnålar som måste tas omhand på sådant sätt att det inte finns risk att någon skadas. Skärande/stickande avfall klassas som farligt avfall och ska tas om hand av en firma som har tillstånd att hantera farligt avfall. För egen transport av avfallet krävs att man är anmäld hos länsstyrelsen. Nuvarande lagstiftning kring hanteringen av farligt avfall är dock på gång att ändras, för att det ska bli lättare för mindre verksamheter, som t.ex. akupunktörer, med endast liten mängd avfall att hantera detta.

Kunskapen om detta saknades helt hos samtliga verksamheter och de flesta tog själva hand om avfallet och transporterade det till återvinningscentral alternativt slängde i hushållssoporna, efter att först ha emballerat det. Ett par av verksamheterna förvarade använda nålar emballerade på verksamheten tills vidare.

Vid besöken informerades verksamhetsutövarna om vad nuvarande lagstiftning kräver och de uppmanades ta kontakt med länsstyrelsen för anmälan om egen transport.

Slutsats

De erfarenheter Miljökontorets handläggare fått från besöken vid akupunkturverksamheterna kan sammanfattas i att dessa typer av verksamheter har goda rutiner och kunskaper för att bedriva sina verksamheter utan att utgöra risk för olägenhet för människors hälsa. Framförallt hygien- och städrutiner har generellt varit goda.

Resultatet av projektet visar dock att åtta av nio har fått någon slags anmärkning. Det var endast mindre brister hos samtliga verksamheter. Även kunskapen om egenkontroll har i detta projekt visat sig vara bättre jämfört med andra liknande verksamheter som t.ex. tatuering, även om dokumentation i flera fall saknades.